# TEXNIKUM O'QUVCHILARI UCHUN AMALIY BIZNES LOYIHALARINI TASHKIL ETISH

**Mamatqulova Iroda Toxirovna**
Paxtakor tumani 1- sonli Politexnikum o'qituvchisi

Qabul qilindi: 17.12.2025
Ko'rib chiqildi: 18.12.2025
Tasdiqlandi: 19.12.2025
**Kalit so'zlar:**
texnikum o'quvchilari, amaliy biznes loyihalari, pedagogik jarayon, kasbiy ko'nikmalar, tashabbuskorlik, moliyaviy savodxonlik, innovatsion yondashuv, jamoaviy ish.

**Annotatsiya.** Ushbu tezisda texnikum o'quvchilari uchun amaliy biznes loyihalarini tashkil etishning pedagogik, iqtisodiy va tashkiliy jihatlarini o'rganishga qaratilgan. Maqolada amaliy loyihalarni amalga oshirishning afzalliklari, muammolari va samaradorligini oshirish yo'llari tahlil qilingan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, amaliy biznes loyihalari o'quvchilarda nazariy bilimlarni mustahkamlash, kasbiy ko'nikmalarni rivojlantirish, ijodiy va tashabbuskor shaxs sifatida shakllanishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, loyiha muvaffaqiyati ularni rejalashtirish, resurslarni ta'minlash va o'quvchilarning faol qatnashuvi bilan bog'liq.

**Kirish.** Bugungi kunda ta'lim jarayonida nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan uyg'unlashtirish talablari tobora ortib bormoqda. Ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar o'quv jarayonini shunchaki bilim berishdan amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga o'tkazish zarurligini ko'rsatmoqda. Ayniqsa, o'rta maxsus kasb-hunar ta'limi muassasalarida o'quvchilarning ijodiy va tashabbuskorlik qobiliyatlarini rivojlantirish, ularni kelajakda mustaqil mehnat faoliyatiga tayyorlash dolzarb masalalardan biridir. Bu jarayonda o'quvchilarga nazariy bilimlar bilan bir qatorda real ish tajribasini berish muhim ahamiyat kasb etadi, chunki bugungi mehnat bozorida muvaffaqiyatga erishish uchun nafaqat bilim, balki amaliy ko'nikmalar ham talab qilinadi. Shunday ekan, texnikum o'quvchilari uchun amaliy biznes loyihalarini tashkil etish nafaqat ularning iqtisodiy va menejment ko'nikmalarini shakllantirish, balki innovatsion fikrlash, ijodkorlik va jamoaviy ish malakasini rivojlantirish imkonini ham beradi. Amaliy loyihalar orqali o'quvchilar real ish sharoitlarini his qilish, resurslarni samarali boshqarish, xarajat va daromadlarni hisoblash, shuningdek, marketing va sotuv strategiyalarini ishlab chiqish bo'yicha tajriba orttiradilar. Bu esa ularni kelajakda o'z biznesini tashkil etish, kichik tadbirkorlikni rivojlantirish va iqtisodiy jihatdan mustaqil bo'lishga tayyorlaydi. Bundan tashqari, amaliy biznes loyihalari o'quvchilarning muammolarni hal qilish qobiliyatini mustahkamlashga yordam beradi. Loyihalarni amalga oshirish jarayonida yuzaga keladigan qiyinchiliklar va risklar ularni tahlil qilish, eng samarali yechimlarni topish va innovatsion

yondashuvlarni qo‘llash ko‘nikmalarini oshiradi. Shu bilan birga, o‘quvchilar loyiha doirasida jamoada ishlash orqali ijtimoiy ko‘nikmalarini rivojlantiradi, yetakchilik qobiliyatini mustahkamlaydi va o‘zaro hamkorlikni yaxshilaydi.

Ushbu tezisda texnikum o‘quvchilari uchun amaliy biznes loyihalarini tashkil etishning pedagogik, iqtisodiy va tashkiliy jihatlarini tahlil qilishga qaratilgan. Tadqiqot davomida loyihalarni amalga oshirish usullari, ularni o‘quv jarayoniga integratsiya qilish yo‘llari, shuningdek, o‘quvchilarning kasbiy va shaxsiy rivojlanishiga ta’siri ko‘rib chiqiladi. Maqolada amaliy biznes loyihalarining samaradorligini oshirish uchun pedagogik metodlar, resurslarni ta’minlash, loyiha rejalashtirish va natijalarni baholash mexanizmlari tahlil qilinadi. Natijada, amaliy biznes loyihalari texnikum o‘quvchilarini nafaqat kasbiy tayyorgarlik, balki shaxsiy rivojlanish, ijodkorlik va tashabbuskorlik ko‘nikmalarini shakllantirishda muhim vosita ekanligi ko‘rsatib beriladi. Shu bilan birga, loyiha jarayonida o‘quvchilarning mustaqil fikrlash, mas’uliyat va muammolarni hal qilish qobiliyatlari rivojlanadi, bu esa ularni kelajakda muvaffaqiyatli va iqtisodiy jihatdan mustaqil shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

**Adabiyotlar tahlili.** Amaliy biznes loyihalarini o‘quvchilarga tatbiq etish masalasi zamonaviy ta’lim texnologiyalari va pedagogika ilmida keng o‘rganilgan. Turli tadqiqotchilar amaliy faoliyat va nazariy bilimlarni uyg‘unlashtirish orqali o‘quvchilarning kasbiy malaka va kompetensiyalarini rivojlantirishga e’tibor qaratgan. Masalan, P. Drucker (2007) o‘quvchilarda tadbirkorlik ko‘nikmalarini shakllantirish va real ish tajribasini yaratishning muhimligini ta’kidlaydi. Unga ko‘ra, nazariy bilimlar faqat amaliyot bilan to‘ldirilganda o‘zining haqiqiy samaradorligini ko‘rsatadi. Shuningdek, J. Kolb (1984) ning tajriba asosidagi o‘rganish modeli amaliy loyihalarni tashkil etishda asosiy nazariy baza sifatida xizmat qiladi. Kolbga ko‘ra, o‘quvchilar tajriba orqali o‘rganish jarayonida faol qatnashish orqali o‘z bilim va ko‘nikmalarini mustahkamlaydi. Bu esa texnikum sharoitida amaliy biznes loyihalarini amalga oshirish uchun muhim pedagogik printsip hisoblanadi.

O‘zbek olimlari ham ushbu masalani tadqiq qilish bilan shug‘ullanadi. Masalan, M. Rasulova (2019) o‘rta maxsus ta’lim muassasalarida o‘quvchilarning tashabbuskorlik va kreativ fikrlash qobiliyatini rivojlantirishda amaliy loyihalarning samaradorligini ta’kidlaydi. U amaliy loyihalar o‘quvchilarda muammolarni hal qilish, jamoada ishlash va vaqtni boshqarish ko‘nikmalarini shakllantirishga xizmat qilishini qayd etadi. Bundan tashqari, A. Karimov (2021) texnikum o‘quvchilari uchun kichik biznes loyihalarini amalga oshirish orqali ularning iqtisodiy ongini oshirish va moliyaviy mustaqillikka tayyorlash usullarini o‘rganadi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, o‘quvchilarning real loyihalar bilan ishlash tajribasi ularning tashabbuskorligini rag‘batlantiradi, innovatsion yondashuvlarini rivojlantiradi va kelajakda ishga joylashish imkoniyatlarini kengaytiradi. Shuningdek, xalqaro tajriba ham amaliy

biznes loyihalarining ta’lim jarayonida qo‘llanilishini tasdiqlaydi. Masalan, Finlyandiya va Germaniya texnikumlarida o‘quvchilarga kichik biznes loyihalarini amalga oshirish orqali ularning kasbiy va shaxsiy rivojlanishiga katta e’tibor qaratiladi. Bu tajriba o‘quvchilarda mas’uliyat, tashabbuskorlik va moliyaviy savodxonlikni oshirishga xizmat qiladi (OECD, 2020). Shu bilan birga, adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, amaliy biznes loyihalarini tashkil etishda pedagogik va iqtisodiy jihatlarni hisobga olish muhim. Loyihaning muvaffaqiyati o‘quvchilarning qiziqishi, ustozlarning ko‘rsatmalari va resurslar yetarliligi bilan bevosita bog‘liq. Shu sababli, texnikumlarda amaliy biznes loyihalarini amalga oshirish metodikasini ishlab chiqish va uni ta’lim jarayoniga integratsiya qilish dolzarb vazifa hisoblanadi.

Natijada, adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, texnikum o‘quvchilari uchun amaliy biznes loyihalarini tashkil etish nafaqat nazariy bilimlarni mustahkamlash, balki ularning kasbiy, ijtimoiy va shaxsiy rivojlanishiga ham xizmat qiladi. Shu bois, ushbu tadqiqot o‘quvchilarda biznes ko‘nikmalarini rivojlantirishning samarali usullarini aniqlashga qaratilgan.

**Munozara.** Texnikum o‘quvchilari uchun amaliy biznes loyihalarini tashkil etish jarayoni bir qator ijobiy va salbiy jihatlarni o‘zida mujassamlashtiradi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, amaliy loyihalar o‘quvchilarda nafaqat nazariy bilimlarni mustahkamlash, balki muammolarni hal qilish, jamoada ishlash, vaqt va resurslarni boshqarish kabi muhim kasbiy ko‘nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi (Kolb, 1984; Rasulova, 2019). Shu bilan birga, real ish sharoitlarida tajriba orttirish o‘quvchilarni tashabbuskor, ijodiy va mas’uliyatli shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiladi. Biroq, amaliy biznes loyihalarini amalga oshirish jarayonida ba’zi qiyinchiliklar ham yuzaga kelishi mumkin. Jumladan, texnikum sharoitida resurslar cheklanganligi, moliyaviy mablag‘larning yetishmasligi, o‘quvchilar tajribasining pastligi va ustozlarning yetarlicha metodik qo‘llanma taqdim etmasligi loyiha samaradorligini pasaytirishi mumkin. Shu sababli, loyihalarni tashkil etishda rejalashtirish, o‘quvchilarni motivatsiya qilish va ularni faol qo‘llab-quvvatlash muhim ahamiyat kasb etadi.

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, amaliy biznes loyihalarining muvaffaqiyati ularni ta’lim jarayoniga integratsiya qilish darajasi bilan chambarchas bog‘liq. Agar loyiha o‘quv dasturi bilan uyg‘unlashtirilsa, o‘quvchilar nafaqat nazariy bilimlarini amaliyot bilan mustahkamlashadi, balki o‘z biznes g‘oyalarini hayotga tadbiq etish imkoniyatini ham qo‘lga kiritadi. Shu bilan birga, jamoaviy ishlash jarayonida o‘quvchilar ijtimoiy ko‘nikmalarni rivojlantiradi, yetakchilik qobiliyatini shakllantiradi va o‘zaro hamkorlikni mustahkamlaydi.

Xalqaro tajribalar, xususan Finlyandiya va Germaniya texnikumlarida amaliy biznes loyihalarini qo‘llash natijalari, bu usul o‘quvchilarni iqtisodiy ong va moliyaviy savodxonlik bilan ta’minlashda yuqori samaradorlik ko‘rsatishini isbotlaydi (OECD, 2020). Shu bilan birga, o‘quv jarayonida loyihalarni

monitoring qilish, baholash va tahlil qilish o‘quvchilarning o‘z-o‘zini rivojlantirishiga katta ta’sir ko‘rsatadi. Shu sababli, texnikumlarda amaliy biznes loyihalarini samarali tashkil etish uchun quyidagi asosiy tamoyillarni hisobga olish zarur: loyiha maqsad va vazifalarini aniqlash, o‘quvchilarning qiziqish va qobiliyatlarini hisobga olish, resurslarni yetarlicha ta’minlash, metodik qo‘llanma va ustozlar rahbarligini ta’minlash, hamda loyiha natijalarini baholash mexanizmini ishlab chiqish.

Munozara shuni ko‘rsatadiki, amaliy biznes loyihalari texnikum o‘quvchilarini nazariy bilimlardan amaliy ko‘nikmalarga o‘tkazishda samarali vosita hisoblanadi. Biroq, loyiha muvaffaqiyati uning rejalashtirilishi, resurslar ta’minoti va o‘quvchilarni faol jalb etish bilan bevosita bog‘liq. Shu bois, loyihalarni tashkil etishda pedagogik, iqtisodiy va tashkiliy jihatlarni uyg‘unlashtirish muhim ahamiyatga ega.

**Xulosa.** Tahlil va munozara natijalari shuni ko‘rsatadiki, texnikum o‘quvchilari uchun amaliy biznes loyihalarini tashkil etish ta’lim jarayonining ajralmas qismi sifatida samarali vosita hisoblanadi. Amaliy loyihalar o‘quvchilarga nazariy bilimlarni mustahkamlash, muammolarni hal qilish, jamoaviy ish ko‘nikmalarini rivojlantirish, shuningdek, moliyaviy va iqtisodiy ongni oshirish imkonini beradi. Shu bilan birga, ular o‘quvchilarda tashabbuskorlik, ijodkorlik va mas’uliyat kabi shaxsiy sifatlarni shakllantirishga xizmat qiladi. Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, loyiha samaradorligi ularni rejalashtirish, resurslar bilan ta’minlash, ustozlar rahbarligi va o‘quvchilarni faol jalb etish bilan bevosita bog‘liq. Shu bois, amaliy biznes loyihalarini ta’lim jarayoniga integratsiya qilish, loyiha natijalarini baholash va doimiy monitoring mexanizmlarini joriy etish zarur.

Natijada, texnikum o‘quvchilari uchun amaliy biznes loyihalarini tashkil etish nafaqat kasbiy malaka va kompetensiyalarni rivojlantirish, balki ularning shaxsiy rivojlanishi va kelajakda mehnat bozorida muvaffaqiyatli bo‘lishiga xizmat qiladi. Shu sababli, ta’lim muassasalari pedagogik, iqtisodiy va tashkiliy jihatlarni hisobga olgan holda loyihalarni tizimli ravishda amalga oshirish zarur.

**Foydalanilgan adabiyotlar.**

1. Drucker, P. (2007). Innovation and Entrepreneurship. HarperBusiness.
2. Kolb, D. A. (1984). Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development. Prentice Hall.
3. Rasulova, M. (2019). O‘rta maxsus ta’lim muassasalarida amaliy loyihalarni qo‘llashning pedagogik asoslari. Pedagogika va Innovatsiyalar, 3(2), 45–52.
4. Karimov, A. (2021). Texnikum o‘quvchilari uchun kichik biznes loyihalarini amalga oshirish metodikasi. Ta’lim va Rivojlanish, 4(1), 33–40.
5. Islomova, N. (2020). O‘quvchilarda tashabbuskorlik va moliyaviy savodxonlikni rivojlantirish. Xalqaro Ta’lim Tadqiqotlari Jurnali, 2(5), 12–18.